

105797

42 nedenfor om
Hamsun og jødene

100.000 eksemplarer, og takket en skandinaviske foreslo han sammenhengen kunne tenke seg «overgermanere». (18) Han ville nok ha appellering, for ofte han på å vill flukt fra bevisstskriv i *Sult* og *Mysteriet* mot den rotplag som gjennom

den unge norske skulle spille en rolle i blant Norges mest fra Paris, var han Vennskapet med da visse skikt av betraktet ham med unge oppkomlingen Kielland og Lie skandaløse og ufor århundreskiftet ikke overklasse-piken liksom føler man at han øvre sosiale lag. På Jon Alfred, som var kjend interessen for den egen biologiske i *Racehygiene*. New York, og i løpet under han som Die utend foredragstur- Men som veileder i deres politiske hoved- omssystem etter grad regelmessige inn- is kone, Clare, som semittiske avisartik-

ler der hun forsvarte de tyske bokbålene og jødetortøigelsene. I sine yngre år hadde hun oversatt mye norsk litteratur til tysk, deriblant Hamsuns egen *I Æventyrland* i 1904. Det var brødrene Reidar og Alf som spesielt var Hamsuns venner, og intet tyder på at han også var en god venn av Jon Alfred. Poenget er imidlertid at sterkt rasistiske holdninger ikke bare ble godtatt, men faktisk var et tidsriktig fenomen i visse kretser av det øvre sosiale lag av den norske befolkning, og at de rasistiske oppfatninger Hamsun eventuelt hadde i 1890-årene utvilsomt fikk stor kulturell og «vitenskapelig» autoritet på bakgrunn av hans kontakt med rasismen i disse kretser.

At man fremhevet den germanske rases angivelige dyder og overlegenhet, måtte uunngåelig sverte andre raser, fremfor alt jødene, og Hamsun lot seg drive inn i en vag og halvt respektabel form for anti-semittisme. I 1925 mottok han *Hvem er hvem i Jødeverden* av forfatteren selv, Mikal Sylten, som også var redaktør av det fanatisk anti-semittiske bladet *Nationalt tidsskrift*. Sylten ba om Hamsuns kommentarer, som sammen med flere andre svar ble trykt i bladet da det feiret sitt tiårs-jubileum. Balfour-deklarasjonen av 1917 og konklusjonen på St. Remo-konferansen, hadde aktualisert debatten om et jødisk hjemland i Palestina, og Hamsun trakk inn i diskusjonen. «Antisemitisme er det i alle Lande», skrev han, «den følger Semittismen som Virkningen følger Aarsaken»:

Det er et meget evnerikt folk. Jeg ser her bort fra mine dyktige og sympatiske personlige Venner blandt Jøderne, jeg tænker heller ikke paa de mest usympatiske, de som er indgiftet i Landets Befolkning eller især deres Avkom, Streberne i Kunst, Politik og Litteratur, de frække, de anmassende, deres Evner er altfor ofte saa grunde, det er Færdigheder. Men tat over det hele er Jødefolket intellektuelt meget høitstaaende. Hvor finder vi Maken til deres gamle Digtning, deres Profetskikkelser, deres Sange? Og tænk bare paa hvor vidunderlig musikalsk dette Folk er, sikkert det mest melodifyldte Folk paa Jorden.

Hvad saa? vil De si.

Men Svaret kan ogsaa være: Hvad saå? (19)

Det viste seg at blant alle svarene som ble trykt, var Hamsuns det eneste som erkjente at jødene hadde noen gode egenskaper i det hele tatt. Men hans ros av jødene som uvanlig musikalske var langt mer enn hva den harde kjerne av tidsskriftets lesere tålte. I et senere

Robert Ferguson: "Gåttu Hamsun"